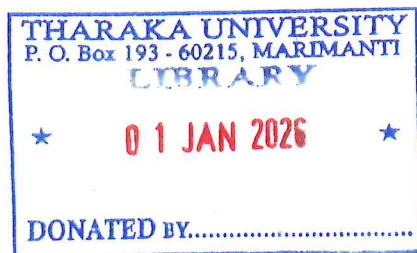

**Rûgono rwa Gatûûra
Îbuku rîa mwarimû**

Rûgono rwa Gatûûra Îbuku rîa mwarimû

051/2026

Tharaka Language Translation Project

P.O. Box 7 Marimanti

Tharaka District Kenya

2015

Tharaka Language as spoken in Tharaka Nithi County, Kenya

Title in English: Kande's Story, Facilitator's Manual

The original version of this book was translated and produced during a workshop held at Nairobi Kenya on 29 May to 9 June 2006.

This is an adaptation of the original version for use in primary schools. It was developed by a team of teachers from selected schools in Tharaka with the guidance of John Nguo and Joseph Mbijiwe

Illustrations by MBANJI Bawe Ernest

Original Kande stories and illustrations Books 1-5

© 2004 Shellbook Publishing Systems

(www.shellbook.com)

Used with permission.

© 2005 SIL Africa Area

2nd Edition, 2015 500 copies

Adaptation and printing funded by Wycliffe Switzerland and Wycliffe USA

ISBN: 9966-00-329-0

© 2015 Bible Translation and Literacy

PL
8030
1284
2005

Mathiina ma Gatûûra

**Bûra tûûmba kwenda na kûmenyeera aana bara batigiitwe n'antû
bao kuumania na ÔKIMWI**

Thiina iimbi?

ÔKIMWI i mûrimo ûra ûûragaga antû baingî mûno ntugû wa ntugû ndeni ya nthîgûrû yonthe. N'yo thiina îra nene ya ûgima bwa mwîrî îtooronekana nthîgûrû îno kaîrî.

Kûrî njuno yugaga, "Njoka îkathûngîra nyomba, tûtikaraga kûûria ikû njoka îno yumîite mbere tûmîûraga." Wana kinya ûkeegua ÔKIMWI bûtirî na ndawa, kathwa (HIV) nwa karigîrue kûgwata antû. Kwogu nwa mwanka tûûrage njoka mbere îtûûraga!

ÔKIMWI îndî ûgu i mûrimo ûmwe wa îra yûragaga antû kwa wingî. Gûntû mwanyamwanya nthîgûrû îno, wa muntû ûmwe kîrî bathatû (1/3) i bagwetwe i kathwa HIV.

N'ata tûûmba kûrûtha?

Rîra Yiesû aarî aaga nthîgûrû, n'egagîrue bara baarî baayie, bara baarî na thiina na bara baarî na ûkîa kîao kîinene mûno. Yiesû arîtwîta twinthe tûrûtha mantû ta mamu aarûthaga. ÔKIMWI bûyûrîite nthîgûrû yetû yonthe. I bûkwayithia antû baingî mûno. I bûtûmîite kwîgua kûrî na twana tûkea na ntigwa i nyingî mûno bara bataûmba gwîteethia bongwa. Yiesû n'agûtwîta kaingo tûbateethia.

Ngai atwîtîite tûtûûra tûrî na ûûme. Bibiriani, n'atwîrîite njîra îra tûûmba kûthingata îra îgaatûrigîria kûgwatwa kana gûtaambia kathwa (HIV). Mîanka îgana ûna mîthiru ikûgereetue njîra mwanyamwanya cia kûthiria gûtaambua wa kathwa (HIV) ndeeni ya nthîgûru. Bamwe baayire na mantû ma gûtangaca kondomu îrî njîra ya kûrigîria. Na n'ûntû bwa gîtûmi kîmwe kana kîra kîngî, njîra îno îtaûmbana na n'ûntû bwa ûgu kathwa(HIV) kaathi na mbere kwongereka mwanka kwaga bwa kûrûtha.

Ūntū būrī mūkūrani na būbu, kūrī mītaratara yanjīrie Uganda ĩra yongagīra kūthi na mbere kwa njīra ya ABC na gūtaambua wa kathwa (HIV), kwathi kūgaūkīte na mpwī mūno ta kīama. Bara baateethekire mūno i bara baarī na ūkūrū bwa kuuma mīanka15-19. Njīra ĩno ĩkinyagīria būra Bibiria yugīte atī nwa mwanka mūthaka na mwarī bemeyeere batikarute ngūgī cia waganu mwanka rīra bakaagūrana. Na nwa mwanka nyuma ya ūgu beegue barī eetīgua. Mantū ma gūtūmīra kondomu i kwa bara baaremirwe i kūthingata mantū mamu maweteetwe agu ĩgūrū.

Kūrī njuno ĩmwe ya Kīitharaka yugaga, “Kīara kīmwe gītīuragaga ndaa.”Twinthe aana na antū banene tūkaruta ngūgī tūwatanīrite nwa kwonekane ūgarūku.

Mantū ma ĩbuku rīrī

Ībuku rīrī rīandīkirwe na ngwatanīro ya gīkundi gīttagwa shell book publishing systems bagwatanīrite na SIL Africa.

Gīkundi gīku gīttagwa shellbook publishing systems ibo ba mbere kwandīka rūgono rūrū mwanjīrioni. Rwītagwa (kande’s story Books 1-5) rwatūrwa na rwaria rwa Kīitharaka rwetwa “rūgono rwa Gatūūra” mwankani wa 2004. Wenda kūmenya būra ūumba gūtaūra mabuku mangī ta mamu na rwaria rweni ona <www.shellbook.com>.

SIL Africa, bagītūmagīra ngono na mbica beetwe rūūtha n’ene bacio, ĩbaakoobire ngono, na bongera biūria bia kwaranīria na gīcuncī gīa kūthooma ūthūngīru bwa Bibiria kumania na mabuku mara maandīkītwe nyuma ya ĩbuku rīrī rīa mwarimū. Ībuku rīrī i mūrigo wa gūtetheeria mīgongo ĩmenya mantū ma kathwa (HIV) na ŪKIMWI; na būra kathwa (HIV) kaūmba kūrigīrwa gatigataambue na kūmenyeera antū bara barī na antū bayītue na baakua n’ŪKIMWI.

Ībuku rīrī rīrīgīrwa rītaūrwa na ndwaria cia antū mwanyamwanya na rītūmīrwa rīkīthiyanagia na maandīko mara mataūrītwe na rwaria rūru.

Būra ūumba gūtūmīra ĩbuku rīrī

Ībuku rīrī rīa mwarimū rīa rūgono rwa Gatūūra nwa mwanka rīthiyanie amwe na rīru rīa mūrutwa na maandīko mara mataūrītwe na rwaria rwa gūtū gūku.

Twaka mwarimû akwîrîgîrwa arutana tûcuncî tunthe twa kîthoomo gîkî iita rîmwe. Wîgua bûrî ûntû bwega kîthoomo kîmwe gîkagaanua maita 2-4. Mamu imo maoni meeyanîtwe wa kîra kîthoomo kîrî îbukuni rîrî.

1. Rûgono

Rûgono nwa mwanka rûthoomwe na inya gacuncî kwa gacuncî i mwarimû, kana mûrutwa bara bangî bathikîrîtie. Rûgono wa rûru rûrî îbukuni rîa mûrutwa, irweyanîtwe îbukuni rîa mwarimû na kinya namba cia karatati kaingo mwarimû atetheeria mûrutwa kwona ara rûgono rûrî.

2. Biûria bia kwaranîria

Tûmîra biûria bia kwaranîria bira birî îbukuni rîrî rîa mwarimû gûtungoreeria arutwa gûkûrûkîra mantû mara makuumania na rûgono. Mwarimû nwa agaanie arutwa gîrîtûkundi bakaaranîria biûria bibu.

I bwega kwîgua kûrî na mantû mwanyamwanya. Magiita mamwe gîkundi kîonthe nwa kîaranîrie biûria barî amwe, magiita mangî bakeegua barî tûkundi twa aana ta bana kana bathanthatû, kana baîrî baîrî.

3. Mantû ma kwîrutana

Mwarimû nwa mwanka arutane ûmma bungwa bûra bûrî îbukuni rîrî rîa mwarimû, akîonaga arutwa bonthe bakûwata mantû mamu. Ibweka kûraithaga tûcuncî twa rûgono tûra tûkûthiyania na ûntû bûra bûkûrutana kîthoomoni gîkî. Maoni ma kûrutana i meeyane wa kîra gacuncî.

4. Îtinda na rwîmbo

Wakîra kîthoomo arutwa bakarûthaga îtinda mantûûni ma rûgono kana batuunge rwîmbo rûkûthiyania na rûgono. Kîraci kîrî kîonthe nwa kîrûthe ûgu, kana bakeegaania ikundi biîrî biîrî kîmwe gîkarûtha îtinda kîra kîîngî na kîo gîgatunga rwîmbo.

5. Bûra Bibiria yugaga

Mbere mma mûrutwa ûmwe aombe aûrie Ngai aarie gûkûrûkîra kiugoni gîake. Rîru mwarimû acooke aûrie arutwa bamwe bathoome maandîko ma Ngai mara meeyanîtwe. Ûkaaya kwîgua kûrî bo barî ku bataiyî

kûthooma, bwegua bûrî ûntû bwegu mûno rûgono rûkathoomwa maita magana ûna. Nyuma ya ûgu mwarimû athoome wa kîra kîûria nyuma ya kîra kingî arutwa bakaarîria bakoona îcookio. Ûkaaya kwîgua gîkundi i kîinene, bakîgaanie gîitûkundi.

6. Romba na ûrûthe mantû

Gîkundi kîonthe barî amwe nwa mwanka boone n'îtagaaria rîrîkû babatîrue bayûkia barî bo bongwa, cukuru yao na ntûûra yao. I bwegu kwandîka mantû mara makaarûthwa gûkîonanagia i baû bakaarûtha ata, na irî mantû mamu makaarûthwa. Mûthiani cwe nwa mwanka bûyûkie kagiita bûrombere mantû mamu na bûrombanîre biû bwingwa.

Kithoomo kĩa mbere

Ciri ya maama (pg.3)

Rûgono

Ntugû ïmwe Gatûûra n'aakari nthî ruungu rwa mûti akithoomaga ibuku rîake. Karîithi aaya augîitie agîitanaga, "Gatûûra, Gatûûra! Ndeegua eekûrû bakûrûkîite na njîra bakiugaga maama arî na ciri! Ôgu ita kuuga ata?" Gatûûra amûcokeria amwîra, "Mbuga i nkûmenya bûra bakuugaga. Twakinya mûciî tûkaûria maama mantû mamu." Baathi baugîitie beenûka. (pg 4)

Gatûûra na Karîithi baakinyire mûciî baûmîite mbaru i kûtheke. Bagûkina, twaragina tûra tûniini Karîmi na Kayîra na karuagina geetagwa Njerû baaya beethîrana amwe. Gina abeera, "Umaani aaga bûtige kûyoga, ibûwatûra abaagu kîongo, ka amaame." Karîithi aûria gina ata rî, N'ata ûbaîte ûûgû maama, i mbi ûrarîire?" Gina akwigua ûgu, aataata nda amwîra, "Mwan'wakwa bira ndîite i biingî. Mûciî ûyû n'ûmûnene." (pg 5)

Kayîra aarî na ûkûrû bwa mîanka ïnna. Akwîgua ûgu auga, "Kaanthi mbûûrie baaba!" Gina amûbûria bui amwikîra rwaru mbere akinya mûrangooni wa nyomba îra îthe aamaami. Amwîra, nootathi abaagu n'aiyî mantû mamu. Rekana n'we amaame anogoke. Kayîra akûgirua athi, aathûûra. N'ûntû n'endeete gûceetha na îthe, na mwanka agu, atiwîtigîirua kûmûthegeera. Îthe wa Kayîra arî na ntugû inyiningî ma wa amaami, atakûruta ngûgî. Bûkamenya! mûkûrû

athiriite nwa ta rûga rwa ûta. Antû ba mûciî wake bonthe i bamakiite i mantû maake. (pg 6)

Ntugû îmwê gatûûra n'athiire thokooni. Arî agu thokooni akomana na acoore baake abeera gina, akagiî na kaana. Kaiyî kamwe gakûrûkîrîite agu, kanjîria kûnyûrûntana gakiugaga, "Mbiyoo naawe, kaana gaku karî na ÛKIMWI ta abaagu!" Gatûûra atamenyaga bûra kaiyî gaku kaugaga. Gatûûra we aathûganagia îthe ataarî na ÛKIMWI. "Kana nwa wîgue aarî nabu?" Acoore babu bake bamwîra, "Rekanaani na kaara nawe, gatikûmenya bûra gakuuga." (pg. 7)

Gatûûra akwînûka ûgoro aûria gina ata rî, "Ika baaba arî na ÛKIMWI?" "Ta mbîira menye twaka ndî mwana mûno." Gina akwîgua ûgu, aûndûka aacûûba naara. Gatûûra akûraitha oona gina akîrîra. Gina amûcookeri amwîra, "Yî arî nabu. Na ndîna kîeba mûno n'ûntû mbere mma ûramenyire mantû mama kumania na ntheto cia antû."

Gatûûra aûria, "N'ata tûkaarûtha îndî baaba aakua?" N'ata rîkaathi, ti tûkaûra îndî?" Gina amwîra, "Ngai agatûteethia." Gina akûmwîra ûgu baanjiîria kûrîranîra. (pg.8)

Îthe wa Gatûûra aakuire mbere mbura yuura. Agûkua, atûûri, acoore na antû ba mûciî baaya kwîthikîra n'ûntû bwa gûkua wake. Gatûûra n'we eebûûria na nkoro, "Iimbi yo îragiragia antû baba baaya kûmûraitha rîra araarî ûmwayie?" Nwa pasta wenka araayaga kûraitha

baaba mbere akua. (pg.9)

Nyuma ya kagiita gakai Gatûûra na gina baathi
kuuna nkû. Gina wa Gatûûra ataûmbaga
kûbeeba bwega aatumaga ta kîûgî , na oonekaga
aceng'ete akathira. Gatûûra amûgwata njara, baakara
nthî baanogoka. Wabanogokeete,
gina auga, "Kûrî rîo mbîgagua ntarî na inya ya
kûrûtha nwata." (pg. 10)

Biûria bia kwaranîria

1. Kuumania na rûgono rî, n'ata ûkûmenya îthe wa Gatûûra n'ûmwayie?

(Îcookio: n'ûntû arî mûciî na n'amaami, atikûûmba kûruta ngûgî, n'ûmûceng'û mûno na atikûûmba gûceetha na aana baake.)

2. Rûgonooni wa rûrû kûrî kaîyî kaarîirie Gatûûra naî mûno karî thokooni.

Kwenu rî n'ata antû baaragia mantûûni ma antû bara barî na ÛKIMWI?

3. Muntû akaaya kwayua ÛKIMWI ntûûrani yenu n'endaga antû ba mûciî wao beerwa bamenya?

Wegua atibeeraga, imbi îgiragia abeera? Muntû nwa eere mwekûrû wake kana wegua i mwekûrû mwayie akeera mûkûrû wake? Beenda kwîra aana

bao bo? Wegua n'ûgu, n'ata barûthaga kaingo aana bamenya?

Ûrîthûgaania i njîra îrîkû mbega ya kûmenya muntû arî na ÛKIMWI?

4. Ntûûraani yenu antû bakamenya muntû arî na ÛKIMWI rî, i bamûriûngagîra?

5. Wegua i yîi, bamûriûngagîra ikî? Wegua n'arî, baregaga ikî?

6. Ûrîthûgaania imbi yatûmaga pasta ariûngîra îthe wa Gatûûra rîra

aayîitue na bara bangî bo bataamûriûngagîra?

7. Rîra îthe wa Gatûûra aayîirue antû ba mûciî wao i baamakire.

N'ata beegagua?

(Îcookio: i baagwatirwe n'ûguaya, i bagwatirwe i kieba, i baamakire bûra bagakarakara, i boonaga antû bataarî bata nabo na bakeegua îbooru.)

Mantû ma kwîrutana:

ÛKIMWI iimbi na n'ata bûreetaga gîkuû?

(Îgwithia gîkundî bwega bûra kathwa (HIV) gatwikaga ÛKIMWI. Rîru ûbatetheerie kûrûtha îtinda.)

Ngai aûmbîite mîîrî yetû îrî na inya ya kûrûa na mîrimo. Kûrî na tûnyamû

tûniini nthakameeni twîtagwa na gîcûnkû 'White blood cells.' Tûnyamû

tûtu tûrutaga ngûgî mîrîîni yetû ta acikaarî. Rîra mûrimo wathûngîra

mwîrîîni, acikaari babu barûaga na u mwanka bagaucinda. Îndî amwe na

ûgu kathwa (HIV) karî inya mûno gatiturîka. Kathwa (HIV) kaathûngîra

mwîrî kajagîiria kûûraga acikaarî babu barûaga na mîrimo.

- Na rîru irîo muntû aûmba kûgwatwa i mîrimo î mingî îgiita rîmwe. Rîru muntû akagwatwa n'ûkimwi (mûboobo.) Mûthiani muntû akaûragwa i mîrimo înu.

Îtinda

Bûra kathwa (HIV) kagwataga muntû mwanka agakua

1. Mwarimû arûthe baantû aanene agûcethera îtinda mbere ya kîraci na auge, "Ûyû i mwîrî wa muntû". I kwîgue kûrî na twana 3-4 tûrî na tûkandi twandîkîitwe HIV. Na tûkandi 3-4 twandîkîitwe "(acikaarî bakîrûa na mûrimo)". Tûkandi tûngî natu twandîkîitwe mariitwa ma mîrimo mwanyamwanya. Kwa ngerekano: ncooma, T.B. mareeria, ndimonia na îngî î mingî.
2. Mîrimo îno yonthe îkûrûa na acikaarî ba mwîrî, îrî mwîrîini wa muntû. Mwarimû auge, "Ngai n'apeete mîrî yetû njîra cia kûrûa na mîrimo. Kaana kara karî na kandi yandîkîitwe ndimonia kaaye karûe bûkai na gaturwe kathi, kara karî na T.B nako watabu.
3. Mwarimû auge, "Ntugû îmwê muntû ûyu aarûtha waganu. Nyuma ya ûgu aagwatwa i kathwa (HIV). Kaana kangî karî na kandi yandîkîitwe HIV kaanjîirie kûthiûrûka agu bagûcethera.
4. Mwarimû kaîrî auge, "Kathwa (HIV) gaku gagaakara mma gûtarî bu gakûrûtha bûkwonekana." Ncooma yathûngîra gûtirî bu îkaarûtha n'yo yore.
5. Mwarimû auge, "Nyuma ya îgiita rîgana ûna, kathwa (HIV) gaciarane kaingîe na kanjîirie kûûraga acikaarî bara barûaga na mîrimo mwîrîini." Kathwa ga cîirî (2nd HIV) kaaye, tûthwa tûtu twîrî tûûrage acikaarî baîrî bara barûaga na mîrimo mwîrîini.
6. Ndimonia n'we oone kaanya ga gûcooka muntûûni woyu na arwîgwe n'we mûno akîiya gûcindwa n'ûntû acikaarî bara bakûrûa n'we batigirwe baîrî.
7. Kathwa ga tûthatû (3rd HIV) kathûngîre keethîre tûthwa tûra twa mbere twîrî tûûrage mûcikaarî wa bathatû.
8. Kathwa ga tuna (4th HIV) kaaye kaûrage mûcikaarî ûra wa mûthia. Rîru i rîo mareeria na T.B bakaaya bauge, "Tûkûûraga Gîtonga." Kathwa

gakianjîria kwonania ga kûrûa gaciinda.

imbi yonanagia muntû aûmba kwîgua arî na ÒKIMWI?

- muntû eegagua mwîrî ûtarî na inya
- muntû eegagua arî mûceng'û mûno
- muntû akabîyanagîra mwîrî na gûtuomagwa i kîongo nkûrûki ya mweri
- muntû akaarwa nkûrûki ya mweri
- muntû agakorora nkûrûki ya mweri
- muntû kwîgua arî na maronda kanyua na mîmero
- muntû akeegua arî na tûnyîgîrî mwîrî
- muntû akaimba nkingo/ nkooa/ ncinka kinya nkaai cia mûramuuthî.
- muntû kwîgua agîtooya mîromo na gûûntû wa ciri

Amwe na ûgu kûrî mîrimo îîngî yîigagua îkîonania mantû ta mamu. Kwîgua muntû akîonekana arî na bûmwe bwa mamu ti kuuga arî na ÒKIMWI! Akaaya kwîgua akîonekana arî na mantû mamu monthe makîiyaga wa kagiita wa kagiita nwa wîgue arî na ÒKIMWI na i bwega kûthi kûthimîrwa i ndagitaarî.

Ôria gîkundi kîonthe biûria bibi:-

Muntû arî na ÒKIMWI aûmba kûragûrîrwa akoora?

- mwanka agu gûtirî ndagitaarî aroona ndawa ya ÒKIMWI
- muntû wonthe ûra akagwatwa i murimo ûyu n'umma agaakua.

agaakua.

Ūria kîûria gîkî kîrî gîkundi kîonthe, rîru wongeere ûntû bûra bûtarî bwandîke aaga rungu.

Kûrî na ndawa irî oogo ciûmba gûtetheeria muntû arî na Kathwa (HIV) kana ŪKIMWI akeegangua bwega?

1. kûrî tûndawa twa bitameni tûûmba kwongeera mîîrî inya na tûngî tûûmba kûrûa na mîrimo iîngî rîra muntû arî na ŪKIMWI îra yûmba kûmûgwata na mpwî ta rûkorora, ironda bia mîromo kana rwaro. Kenda muntû eegwa ndawa ino abatîîrue athimwa cibitarîîni cietû.
2. kûrî ndawa irî oogo ciîtagwa na gîcûnkû 'Anti-retroviral (ARV) nacio i cia gûtetheeria kathwa (HIV) gatigakûre na mpwî.
3. Ndawa inu icionekanaga macibitarîîni metû naara cieyanagwa ûtheri.

Muntû ūra mûmbîîre mûno i mûrimo aûmba gûtethua ata?

- wata bûra tûbatîîrue tuinya maira na tûruta rûko irondaani bia mîîrî yetû, nwa tabu tûbatîîrue twonania kîao kîra tûrî nakîo nkoroni cietû
- Bibiriani antû i bakwira Ngai ūrûrû bûra barî nabu Kinya rîra Yiesû ambîîtwe mûtharabaani, n'arîrîîre Ngai amwîra, Baaba, ikî n'ûntû wantiganîria?" Antû ibathi ragia mathîîna mara barî namo nkorooni ciao na njira ya kwîra Ngai na antû bara bangî. Rîru Ngai nwe aka babooreeria nkoro ciao na bakeegua bari na ûkiri na gîkeno
- rira twata gîntû gîa gîtûmi, ta ûgima bwa mwîrî,

t'ûthûûku kûthûûra kana kûrega wîtîgia kûrî kîo tûteete.
 Nyumaani, nwa tûgwatwe i kîeba. Na kwîgua ûgû
 t'ûthûûku na gûtirî bu tûmarigîria. Ûkeegua nwa twîre
 antû mathîîna mara tûrî namo nkorooni cietû, nyuma ya
 kagiita kagana ûna nwa tûmenyerie na tûkathi na
 mbere na gûtûûra.

- Rira twathi kûraitha antû bara barî baayie mûno tûbatîîrue
 tûbekîra wîru kaingo beera antû mathîîna mara barî namo,
 mûthûûro ûra barî nau, na kîeba kîra barî nakio. Nabo twa-
 beera batibatîîrue beegua ûthûûku kana bagwata i kîeba
 nkûrûki.

Rwîmbo

Mîgongo mingî îrî na nyîmbo cia mantû mwanyamwanya. Imwe i cia
 kwonania kîeba.

Tungîra aana rwîmbo baine mantû ma bûra ÛKIMWI bwingîite mîcîî î mi-
 ingî.

Ûkimwi bûra bwabîthia nthî

Ibu bwarîîre mwar'wankwayî

Mwarî ûmûtuune ta gîkwayî

Bûra bibiria yugîite

(Thooma rîmwe rîa mabuku mama)

Thooma Mathayo 8: 1-4

1 Yiesû akûgûrûka kuuma karîmaani kara baarî, antû baingî mûno bam-
 ûthingata.

2 Muntû ûmwe aayîîtue mûtigiri aaya amûturîria maru. Amwîra,
 "Mwathani, weegua wenda kûmboria, mboria nthere."

“Mwathani, weegua wenda kûmboria, mboria nthere.”

3 Yiesû aatambûrûkia njara yake amûringithia. Amwîra, “I nkwenda, the-ra!” Warîru muntû ûyu oora mûtigiri!

4 Yiesû amwîra, “Menyeera ûtikeere muntû. Îndî îthi wonwe i mûthînjîri wa Ngai ûrute kîewa kîra Musa augire kîrutagwe kîrî ûkûûyî kîrî antû.”

Kuuma îgiitaani rîa ba musa, Ayaundi bateendaga antû barî na mûtigiri n’ûntû i baakuthûkaga kûgwatwa n’uu. Gûtirî we akîgeria kûringithia muntû arî na mûtigiri kana amwaa ûteethio bwa kûgana.

1. Yiesû we rî, n’ata aayûkagia antû babu ba mûtigiri
bathûûrîtwe n’antû baao n’ûntû bwa kwayua mûrimo ûyu?
2. Woû ûrîthûgaania Yiesû eegagua ata mantûûni ma antû bara
aarî na thîina na bateetwe n’antû bao?
3. Antû ba ntûûra baayûkagia mûciî wa ba Gatûûra ata?
Antû babu rî, baarûthagîra mûciî wa ba Gatûûra ta
bûra Yiesû aarûthîire antû bara baarî na mûtigiri kana
baarûthaga ta bûra Ayaundi baarûthagîra bara baarî na
mûtigiri. Ereeca.
4. Kûrî bu ûûmba kûthûgaania bwa gûteethia antû barî na
mîrimo îmîthûûku ta ÛKIMWI?

Kûgwata mantû nkûrûki thooma:

Cabuurî 10: 12-18, Cabuurî 88

Maantû ma kûrûtha nyuuma ya kîthoomo

Aranîriani bwone bwerutana ata kuumania na kîthoomo gîkî. Kûrî bu ûkwenda kûgarûka mûtûûrîreni waku kuumania na kîthoomo gîkî? Rom-banîraani bûrî amwe.

Kithoomo kĩa biĩrĩ

Thiina ikuumĩira iĩngĩ

Rũgono

Thiina ikuumĩira iĩngĩ (pg.11)

Gatũũra na gina baakara nthĩ ruungu rwa mũtĩ. Gina oonekaga atakwĩgua mwĩrĩ wake bwega, na aarĩ ũmũnogu mũno. Gatũũra amũgwata njara kaingo aũmba kũrũngama. (pg. 12)

ĩthe wa Gatũũra agĩkua aatigire mwekũrũ wake arĩ ũ mũrito na akĩĩgagua atarĩ na inya. Kwogu watuĩka aana nwa barutire wĩra nainya mũno kaingo boona bia kũrĩa. Gatũũra aakaraga akĩbathetagia rĩra oona taka batakũruta wĩra bwega. Gina eegua ũgu, akagoondoka akamwĩra, "Ūbatĩĩrue ũmenya i niũ mwene mũciĩ ũyũ" (pg. 13)

Rĩru eekũrũ baĩrĩ kuuma kanicani yao bathi kũbariũngĩra. Mwekũrũ ũmwe aarĩ mũmenyeeri wa ũgima bwa mwĩrĩ ũra ũũngĩ nwe aarĩ mweyani wa ngono cia wĩkĩra antũ wĩru.

Eekûrû babu i barutîire gina wa Gatûûra ngûgî îinene mûno. Baathiire bakamatîite irio bia

kûmûtetheeria wîkîra mwîrî inya. Kuuma agu banjîiria kûûthiyyaga kwao.

Baathi, bamwaragîria mîgambo ya kûmwîkîra wîru mûno.

Gatûûra n'akenire akwona gina akîwîrua na kûtheka îgiita na îgiita. (pg. 14)

Gatûûra n'egîirue mwekûrû ûra aamenyagîira ûgima bwa mwîrî akîaria na gina.

Twaka Gatûûra agwatagia bwega ntheto cionthe ira baaragi, îndî n'amenyire îthe aarî mûmaramari atarî mwîtîgua. Na n'ûntû bwa ûmaramarî, îthe wa Gatûûra agwatwa i kathwa (HIV) na acooka agwatwa i mûrimo wa mûboobo (ÛKIMWI). Na n'ûntû ataathi cibitaarî athimîrwa ûkimwi atatiindanîra kûmenya bûra akeerigîiria atikawatithie mwekûrû wake mûrimo.

Mwekûrû ûyu wa ûmenyeeri bwa mwîrî, eera gina wa Gatûûra athi cibitaarî athimîrwe kathwa (HIV). N'ûntû nwa wîgue agwatithiirue i mûkûrû wake, na mwekûrû n'we nwa agwatithie kaana. (pg. 15)

Nyuma ya ûgu gina wa Gatûûra n'athiire cibitaarî.

Agûkinya cibitaarî n'arutirwe nthakame mûkiani wa njara i mwekûrû ûyu amenyagîira ûgima bwa mwîrî. Na ategua ûrûrû. Eeteera kîthimi kiuma na amenya ûmma bungwa. Tûûni i rîo Gatûûra amenyithiirue ûmma bungwa i gina.

Waabu, gina n'arî na kathwa (HIV). Wana kaana nwa

wîgue kaarî n a kathwa.

Ndagitaarî n'appere gîna wa Gatûûra tûndawa tûra tûtethagîria kwongeera mwîrî inya kîrî antû bara barî na kathwa (HIV) batikagwatangagwe i mîrimo îîngî wogu. Ntûûrani yao gûtaarî na ndawa ira itethagîria antû bara barî na kathwa (HIV). Gina wa Gatûûra n'amakire mûno. Aûria, "Ikû ndawa îkauma yûmba kûrigîria kaana gatikagwatwe i kathwa (HIV) kinya ko?" (pg. 16)

Gina wa Gatûûra aanjîra gûtororeria i kwayua.

Kathwa (HIV) koongereka mwanka agwatwa n'ÛKIMWI. Mwîrî wake wauma maronda.

Gatûûra aûria ekûrû bara baumîite kanicaani ata ri, "Nwa ngwatwe n'ÛKIMWI (mûboobo) n'ûntû bwa kûringithia maama? Eekûrû babu bamwîra, "Arî ûkemenyeera bûtikûgwata." Eekûrû babu barutana Gatûûra bûra akamenyagîria gina na irio bira akamweyaga bia kûmûtetheeria akarakara. Na n'ûntû bwa ûgu, Gatûûra aamenya gûtirî thîina îmûgwata. (pg. 17)

Na n'ûntû gina wa Gatûûra n'arî û mûrito, aagea na kaana. Aarî akûthira inya cwe.

Akûraitha kaana gaku aarîra. Ageeta, "Gakea."

Nyuma ya ntugû i nkai, gina wa Gatûûra aakua.

Na Gatûûra eeta kaana gaku "Gakea." Gatûûra aayûkia kaana gaku aakara nako ruungu rwa mûti agacuuba kii auga, "Mwanka agu îîndî ûrî kaana gakwa." (pg. 18)

Biûria bia kwaranîria

1. Ntûûrani yenu aciari bakaayua mûrimo wa ÔKIMWI kana bagakua n'ata gûkarîkaga kîrî twana?
2. N'ata eekûrû ba kanica baatethiirie mûciî wa ba Gatûûra kîimathithio? *Macookio: ibaaetire irio, ibeeyanire ngono cia wîkîra gina wîru, ibaatûmaga gina wa Gatûûra atheka, ibaarutanire Gatûûra bûra aûmba kûmenyeera gina, ibatethiirie Gatûûra kûmenya atigwatwa i mûrimo n'ûntû bwakûringithia gina bunka eemenyeera.*
3. Îthe wa Gatûûra aagwatangirwe n'ûÔKIMWI ata? Gina n'we agwatangirwe ibu ata? Kaana ko kaarî kaûmba kûgwatwa n'ûÔKIMWI ata? *(macookio: N'amaamire na mûka ûûngî aarî na kathwa (HIV), ataiyî kana n'arî akûgwatwa i kathwa (HIV) kwogu aamaama na mwekûrû wake. Kaana nako kagwatwa i kathwa (HIV)*
4. Ôrîthûgaania Gatûûra na gina beegiirue ata mantûûni ma bûra gina aagwatangirwe n'ûÔKIMWI? – *marûrû, kîithikîro, kîmako.*
5. Cibitaarî ira irî kwenu nithimaga kathwa (HIV)? Barî na ndawa cia gûteetheria eekûrû baarito batikagwatithie twana tûrî nda ÔKIMWI?
6. Injîra irîkû wiyî mwanka agu ira itarî na ûgwati cia kûmenyeera bara barî na ÔKIMWI?

Mantû ma kwîrutana

Ôria kîûria gîkî kîrî kîraci kîonthie, wone kana baûmba kwona ngerekano îno kuumania na ngerekano.

N'ata muntû aûmba kûgwatwa i Kathwa (HIV)?

- Kûrûtha waganu na muntû arî na kathwa (HIV). Îno n'yo njîra îra îrî raici kûgwatithania kathwa (HIV).
- Kûgwatanga nthakame ya muntû ûrî na kathwa (HIV). Kwa

ngerekano kwongeerwa nthakame ya muntû arî na kathwa (HIV).

- Kaana nwa kagwatithue kathwa igiita rîa gûciarwa kana kuumania na îria rîa gina wegua gina arî na kathwa (HIV)

(Ôria biûria bibi kîrî gîkundi gîa twaana tûra tunthe ûkûrutana na bagûcookerie bûra bakûthûgaania)

N'ata muntû aûmba kûmenya arî na kathwa (HIV)

- Gûtirî njîra îngî muntû aûmba kûmenya n'yo kana arî na kathwa (HIV) atathiîte cibitaarî athimîrwa ithimi. Muntû arî na kathwa (HIV) eegagua arî na tûnyamû twîtagwa na gîcûnkû germs cia kathwa (HIV) ndeeni ya gîntû kionthe kîra gîkari ta rûûyî mwîrîni wake; ta nthakame, îria rîa nyonto, mata na rûûyî rûra ruumaga kîrî muntû mûrûme kana kîrî mûka.
- Ôtiûmba kûraitha muntû na meetho uuga arî na kathwa (HIV)

Ikî n'ûntû gûtwîkaga i bwega kûthimîrwa na kûmenya wegua muntû arî na kathwa (HIV)?

(Tûkundi twaranîrie. Nyumaani ûtûringanîre na wa gakundi kauge macookio maa. Wegua kûrî bu bwatigwa kûringana na bûra kwandîkîitwe aaga ruungu, woû ûrî mwarimû nwa wongeeere kîrî macookio mamu maa.)

- N'ûntû bwa njîra mwananyamwanya ira igwatithanagia kathwa ibwega kûthi cibitaarî na kûthimîrwa kaingo ûtatereera bara bangî.
- Wegua ibûgûreene kana i bûkwenda kûgûrana i bwega kûthimîrwa kaingo bûtateyanîra bûtakûmenya.
- Ôkaaya kûmenya ûrî na kathwa (HIV), nwa gwîmenyeere na njîra ya kûrîa irio biega ûkanogokaga mûno, ûkanyunyaga ndawa ira igwîtwa na gîcûnkû anti-retroviral (ARV), na ûkathiyaga cibitaarî wegua ta ûkwayua mûrimo gunthe ûrîkû kana ûrîkû ta mareeria-ûgatûmîra neeti îikîrîtwe ndawa ya kûrigîria rwagî.

Menya: ūkaaya kŭthi mbere na kwagana nwabw ūrŭ ūgwatiini bw'a kwongera kathwa (HIV) mwŭrŭni waku.

- Rŭra mwekŭrŭ arŭ mŭrito na arŭ na kathwa i bwega kŭnyua ndawa inu ciŭtaw'a antŭ-retroviral (ARV) kaingo arigiŭria kaana gatikagwatwe i kathwa (HIV).
- Muntŭ akaaya kwŭgua arŭ na mŭrimo ŭra ŭtaambagua na njŭra ya gwaganu ta giŭconoona, cibŭrŭici, gatego n'untŭ bŭrŭ bat'a kŭthimŭrwa kinya kathwa (HIV). Muntŭ arŭ na mŭrimo ta ūyu eegagua arŭ na ūgwati bwa kŭgwatwa iko na mpwŭ mŭno.

Imbi n'untŭ antŭ bakuthŭkaga kuumbŭra kŭrŭ bara bangŭ atŭ barŭ na kathwa (HIV)?

- bakuthŭkaga batigakuthŭkwe n'antŭ.
- bakuthŭkaga batikagitiŭrwe ŭgamba nai n'antŭ.
- bakuthŭkaga kŭmakia antŭ ba mŭciŭ
- bakuthŭkaga batikabuutwe ngŭgi
- bakuthŭkaga kŭgiŭ ŭgi

Menya: n'ŭwati bŭnene antŭ bara barŭ na kathwa (HIV) kŭrega Kwŭyŭmbŭra. Bagataambia mŭrimo mpoora kŭrŭ bara bangŭ.

N'ata bara barŭ na kathwa baŭmba gŭtetheerua kumbŭrŭra bara bangŭ barŭ nako?

- muntŭ wonthe n'batŭrue arutanwa bungwa bŭra bagwatagwa i kathwa (HIV). Ūgu i kuuga bagaatiga gŭkuthŭka gŭkaranagia na antŭ bara barŭ na kathwa (HIV) bakŭnaga taka bakabagwatithia ko
- antŭ nwa barekagiŭre bara bagwatirwe i kathwa n'untŭ bwa wŭyia, wata bŭra Yiesŭ aarekeere antŭ meyia mao
- antŭ nwa bathikagiŭrie bara barŭ na kathwa (HIV) barŭ na wendo. Nwa batetheerue kŭrutha giŭkundi ara kŭrŭ n'antŭ barŭ na kathwa (HIV) bakaaranagiŭria mathŭina mao
- antŭ barutanagwe atŭ ti kwagana gunka kŭgwatithagia antŭ kathwa

Arutwa ba kíraci kía bitaano bakûmenya kîbuubani, ûmwe wao arí na kathwa, n'ata babatîirue kûrûtha?

- Kûmwenda, kûrega kûmwathûra, kûmûûmîiria
- Kûmwaa mataaro

Rwimbo

Rwimbo rwa muntû akîiraga antû bao arí na kathwa (HIV)

Aria ntheto cia kathwa (ûtakwitha x3)

Keeda ûbatethia baûmba kwîmenyeera.

Bûra Bibiria yugîite:

Thooma Njoana 8: 1-11

1 Yiesû aathi bwa Karîma ka Mîceituuni.

2 Rûûni rûkîrî mûno aaraûka nyomba ya Ngai kaîrî. Kîrîndî kionthe kîamwîthîranîra. Aakara nthî abarutana.

3 Aarimû ba watho na *Abarisai bamûreetera mûka ûmwe aatuîkîrîtue amaami na muntû. Bamûrûngamia mbere yao bonthe.

4 Beera Yiesû, "Mwarimû, mûka ûyû eethîirua warîra rîongwa amaami na muntû.

5 Na *wathooni bûra Musa aatwere, twîrîitwe mûka ta ûyu abatîirue kûûragwa na maiga. Kana ka woû ûkuuga ata?"

6 Baûriirie Yiesû ûgu bakîmûgeria, kaingo boona bwa kwîra atongoria.

Yiesû aakuamîiria aandîka nthîgûrû na kîara.

7 Bagûkara bakîmûûragia, Yiesû aarûngama bwega. Abeera, "Ôkaaya kwîgua kûrî we wacienu ateeyia, namûgere iiga arí wa mbere."

8 Yiesû aakuamîiria kaîrî aandîka nthî na kîara.

9 Bakwîgua ûgu, baanjiîria kûthi woomwe kwa ûmwe. Akûrû i bo baarî ba mbere kûthi. Yiesû aatigwa wenka na mûka ûyu arûngi agu.

10 Yiesû aarûngama bwega, aûria mûka ûyu, "N'ata ingî bara bagûkûgiitîrite îgamba baathi?"

11 Mûka ûyu amwîra, "Gûtirî we aratigwa, mûnene."

Yiesû amwîra, "Wana niû ntikûgiitîra îgamba. Îthi, îndî naawe ûtikeeyie kaîrî."

Kûmenya nkûrûki thooma:

Kûririkania maathana 22: 22-24, Aebeco 4:17-25 na Aebeco 5:3-13,
Aebeco 5:21-2

Romba na ûrûthe mantû

Aranîriani bwone bwerutana ata kuumania na kîthoomo gîkî.

Kûrî bu ûkwenda kûgarûka mûtûûrîreeni waku kuumania na
kîthoomo gîkî?

Rombanîraani bûrî amwe.

Kithoomo kĩa bithatũ

Mathĩĩna makwongerereka kwa ba Gatũũra

Mathĩĩna makwongereka mũciĩ wa ba Gatũũra (pg. 19)

kuurugagĩra kaana ĩria rĩrũ.

Gatũũra n'akenire mũno n'ũntũ Gakea oonekanaga atarĩ na thĩĩna mwĩrĩĩni wake.

(pg. 20)

Njerũ, mũruagina wa Gatũũra aaya amwĩra, "Ĵ nkwenda gũta cukuru ta bũra woũ na Karĩĩthi bwarũthire."

Gatũũra amwĩra, "Arĩ, amba ũthirie cukuru." Na kaingo ũũmba gũtũteethia wana tiũ. Rĩru Karĩĩthi nwa acooke cukuru. Na wĩmenyeere mũno rĩra ũrĩ cukuru ũtigaatume ũcoore na twana tũra twendaga ũmaramari. Nwa ũgwatithue ŪKIMWI i twarĩ ta tũtu. Kana ũkagwatwa i mĩrimo ĩĩngĩ ĩra ĩthiyanagia na ũmaramari.

Na kaĩri ũmenyeere ũtikamuntagwe na ncindano cia ndawa ira itogoonagia. N'inthũũku mũno n'wa itũme ũgwatwa i kathwa (HIV) wegua imuntĩĩte ũũngĩ ũrĩ nako. Na kaĩrĩ ndawa ta inu n'inthũũku mũno."

Njerũ akwĩrwa mantũ mamu auga akathooma mũno. Na auga atikooro amaramara na aarĩ kana amuntwa ncindano cia ndawa ya ntogoona kana ĩmuntĩĩte muntũ ũũngĩ. (pg. 21)

Ntugũ ĩmwe, ĩthe mũkũrũ aaya kũbariũngĩra.

Mũkũrũ ũyu eera Gatũũra, "Kũringana na wĩthĩre

bwetû, kîthaka gîkî îndî i giakwa n'ûntû abaagu n'arakuire."

Gatûûra amûûria, "Aabu ikû tûkaathi."

Îthe mûkûrû amwîra, "nwabu ti bwega îndî gûtirî bu tûkaarûtha!" Na kagiita gatarî karaaya nkeenda nyomba îno.

"Na îndî ûûgû ndîenda tûgaana irio bira bûrakethire biganeene. (pg. 22)

Ntugû înu ûtugû Karîmi aûria Gatûûra ata rî, "Ika tûkathaama aaga?"

Gatûûra amwîra, "Arî, baaba mûkûrû augire nwa tûkarakare aaga kagiitaani gaka. Îndî augire nwa tûgaanire n'we irio bira tûrakethire biganeene."

Karîmi aûria, "Aabu twamûgaîra rî, tûkeegua tûrî na irio bia gûtûgana!" "Kwogu nwa tûrûthire bûngî bwa gûtûteethia ûtûûroni bwetû?" (pg. 23)

Ntugû îmwe rûkîrî Gatûûra na Karîithi i bakamatire kaana gaku kao bakaira kîrîniki. Bagûkinya thokooni, Karîithi oona muntû ûra amweere mbangiri ya njara. Akûmwona, eera Gatûûra, "Muntû ûûra nwe ampeere mbangiri îno. Nwa wîgue aûmba gûtûteethia tûkoonaga bia kûria?" Gatûûra amwîra, "Ga twambe tûkinye cibitaarî ngagûcookeria kîûria gîku twacooka mûciî. (pg. 24)

Kaana gaku gakûthimwa, Gatûûra beerwa gatiŕi ûntû. Îndi nwa mwanka beteere mîanka îgana ûna mbere kîthimi kîngî kîrûthwa kwonekana wegua karî na kathwa (HIV)

Mwekûrû ûyu mûmenyeeri ûgima bwa mwîrî eera Gatûûra na Karîthi mantû ma bata mûno megîi twarî na twîyî twa nthuke yao.

Mwekûrû ûyu abeera, "N'ûntû biû bûrî twana tûkea, bwîmenyeere mûno arûme bara baûmba kûûya bakabweneeria na bia kûrîa na kûbweyaga biewa bakienda kûbwînyangia na nîra ya ûmaramari.

"Bûtikeende babûtega na tuinto ta tûtu. Na bûmenye ûmaramari bwaûmba gûtûma bûgîa nda kana bûgwatwa i kathwa (HIV) kana mîrimo îingî îra yumanagia na ûmaramari."

(pg. 25)

Karîthi akwîgua ûgu, aarigara mûno wegua muntû ûra aamwere mbangiri îra ika eendaga kûmûtega arûtha n'we mantû ma ûmaramari. Gûgûkarîka ûgu, Gatûûra, Karîthi na Karîmi bayîitanîria bauga bakemenyeera mwanka rîra bakaagûrwa. (pg. 26)

Biûria bia kwaranîria

1. Aciari ba Gatûûra bagûkua, we na aruuna baake baamakiirwe iimbi?

*(Icookio: Gatûûra oonaga taka atakîûmba
kûmenyeera kaana gaku gaatigirwe bwega,
Njerû amakagua ibûra mûcîi wao ûgaakara
kîimûtûûrîre wao kwogu aathûgaanagia gûta
cukuru, Karîmi n'we aamakagua i bûra
bakauma mûcîi wao na baage bwa kûthi kana
bûra batakîona irio bia kûbagana.)*

2. Kwenu rî, mûkûrû na mwekûrû bagakua n'ûûkimwi n'ata kûrûthagwa gûtetheeria aana bara batigîitwe kûthi na mbere na kîthoomo? Wegua gûtîrî bu, n'ata kûûmba kûrûthwa?

3. Gina wa kaana agakua n'ûûKIMWI, n'ata kaana kaûmba kûmenyeerwa?

4. Kwenu kûrî njîra ya gûtetheeria twana tûkea tûtigatuunywe mûûnda, kana into biao aciari baakua? Kûrî muntû ûûmba gûtetheeria antû kanicani yenu kwandîkithia mantû ta mamu kîîwatho?

5. Kûrî muntû wa kwenu ûûmba kûrutana aana baniini wega bwa kûrega kûmenyana kîîmwîrî mwanka rîra bakaagûrana? Wegua gûtîrî, n'ûû ûûmba kûrutana?

6. Ntûûrani yenu, nwa kwîgue kûrî na antû beenagîiria twarî kana nthaka na njîra ya kûbaa twinto kana mbeca kaingo bamaama nabo?

7. Wou ûkeegwa twinto ta tûtû kana mbeca i muntû kenda bwagana n'we ûrûtha ata?

Mantû ma kwîrutana

(Ûria kîûria gîkî kîrî kîraci kîonthe rîru wegua kûrî ûntû bagaatiga batagweteete ûbongeere na mama marî aaga ruungu)

Ikî i bwega aarî na nthaka beteere gûkinyanîra kîîmwîrî wa rîra bakoorogûrana?

- Kaingo batagwatwa i kathwa (HIV) kana mîrimo îîngî îra îreetagwa i mantû ma ûmaramari.
- Kaingo batagea na twana mbere bagûrana.
- Kaingo batenyangia kîthoomo.
- Kaingo barûtha mantû mamu na bamakeneera ta mûkûrû na mwekûrû n'ûntû bwa kwingia wîrane bwao bwa ngûrano bûra baugire bageetîganagia na beendanage.
- I babatîrue batigana na ntogoona n'ûntû rîra muntû atogoneete atiûmba kwimenyeera.

(Aranîriani kîûria gîkî gîitûkundi, na wegua kûrî bu bûtiragwetwa kuumania na mama marî aaga ruungu nwa wongeere.)

N'ata mwana ûmwîthî aûmba kûrûtha akaaya kwîgua eneerie baakinyanîra kîîmwîrî mbere bagûrana?

- Nwa bauge batiirûtha ûgu kairî mwanka rîra bakaagûrana.
- Nwa barûthe tukundi twa gûcethaga mîbiira, kûûmba na ntondo na gûteethagîria ngûgî cia mûciî kaingo batoona kaanya ga kûruta ngûgî ta inu.
- Nwa bathimîrwe kathwa (HIV) na mîrimo îîngî îra yumanagia na ûmaramari.
- Nwa batigane na ntogoona n'ûntû muntû arî mûtogoonu atiûmba kûthûgaania bwega bûra akûrûtha. Nwa arûthe mantû atakwendaga kûrutha.
- I kûbatîrie mwana kûthiyaga kanicani na athingate mathoomo mara bathoomigua ku.

- Menyeera kũthiyaga wenka mwinduni
- Wegua i bagwetwe i mũrimo ũmwe gati ka mũrimo ĩnu , nwa baragũrĩrwe yoo.
- Batigatũre mathee na antũ batogoonu.

Aranĩriani kĩũria gĩkĩ bũrĩ tũkundi na bwandĩke macookio menu tũratatiini na tũkundi tũcooke twĩringanĩre.)

N'ata bũngĩ tũũmba kũrũtha tũkarigĩria kũgwatwa i kathwa (HIV) kana ŪKIMWI?

- Ūtigetigĩrie gwĩkĩrwa nthakame ĩtarĩ nthime kathwa (HIV)
- Ūtigetigĩrie kũmuntwa na ncindano ĩmuntĩite muntũ ũũngĩ.
- Ūtigatũmĩre gĩntũ kũũmba gũtema ta kayĩũ kana rwembe bitũmĩrĩtwe i muntũ ũũngĩ kwenja, gũcaa, kana kũrũnga nkunyũ
- I bwega kũmuntwa na ncindano ĩtaatũmĩrwa kaĩrĩ. Kũrĩ cindano irĩ oogo cibitarĩ cia kũmuntana na gũta.
- Batigane na waganu cwe
- Batigetigĩrie gĩntũ kuuma kĩrĩ antũ bataiyĩ bwega

Rwĩmbo

Mĩgongo ĩmingĩ ya antũ i bainaga nyĩmbo cia kũrutana mantũ mwananyamwanya. Na imwe cia cio i kũrũtana mantũ mageni kana ma kũririkanania.

Kũrĩ na njĩra ithatũ cia kũrutana mantũ mama, ĩndĩ ĩndĩ tũrĩthooma njĩra ĩmwe n'yo nia kũregana na wagaanu cwe.

(Mwarimũ atetheerie aana kwina rwĩmbo mantũũni ma kũmenyeera batikagwatwe n'ũkimwi.)

"Īregere ĩ ĩregere yia x2

- kũthiyaga ũtugũ- ĩregere yia,
- bieywa bia antũ ũtakũmenya - ĩregere yia
- kwĩbitha kaunguni – ĩregere yia

05/2026

- Njosebu wa Nakubu – n'eregeere

Bûra Bibiria yugîite

Thooma Kîambîrîria 39: 5-20

5 Kuuma kagiita kara aamûtuikithiirie mûmenyeeri wa mûciî wake na bionthe bira aarî nabio, Mwathani n'athaarimire mûciî wa Mûmiisiri ûyu n'ûntû bwa Njosebu. Kîthaarimo kîa Mwathani kîarî îgûrû rîa gîntû kionthe kîra Potifa aarî na kio, mûciî kinya mûndaani.

6 Kwoogu eetîgia Njosebu na bionthe bira aarî na bio. Njosebu arî agu, ataamakagua n'ûntû nwa bûrîkû nwanga irio bia kûrîa.

Njosebu aarî ûmûthongi na ûmûrûngaru. Na nyuma ya kagiita kaganoona, mwekûrû wa mûnene wake aanjîrîia kwîrîrîria Njosebu na amûûria amaame n'we.

8 Îndî Njosebu aarega. Amwîra, "Thikîrîia, ûtiyî mûnene wakwa n'ambîtîgîitie na bionthe bira arî na bio? Atimakagua n'ûntû nwa bûrîkû nyomba îno n'ûntû ndî aaga.

9 Gûtirî wee mûnene nyomba îno nkûrûki yakwa. Gûtirî kîo mûnene atampeete tatiga woû, n'ûntû ûrî mwekûrû wake.

Naata îndî mbûmba kûrûtha ûntû bûûthûûku ta bûbu na wîyia kîrî Ngai?"

10 Kinya ûkeegua n'aakarire akîiraga Njosebu mantû mamu ntugû wa ntugû, Njosebu ateetîgîrîia kûmaama n'we.

11 Îndî ntugû îmwê, rîra aathûûngîire nyomba kûruta ngûgî ciake na gûtirî muntû nwa ûmwê wa mûciî aarî gûku nyomba,

12 amûgwata nguo, akîmwîraga, "Maama naani." Îndî amwe na ûgu, Njosebu aatiga nguo yake njaraani cia mwekûrû wa Potifa, na aamonyoka auma nyomba.

13 Îndî rîra oonire agûtiga nguo njaraani ciake na akuugia auma nyomba,

14 eeta aruti ngûgî ba nyomba yake abeera, "Eneeni bûbû!

Mû-Ibirania ûyû mûkûrû wakwa aareetire aaga nagûtûruma. Aayire nyomba yakwa na aageria kûûngwata kîa inya, îndî ndauga mbu nainya bûra nkîûmba.

15 Rîra eegilirue ndauga mbu, auma nja augia, aantiga na nguo yake."

16 Aiga nguo yake mwanka mûnene wa Njosebu aaya mûciî.

17 Rîru amwaa rûgono wa rûru. Amwîra, "Nkombo îra Mû-ibirania waareetire aaga araayire nyomba yakwa aageria kûngwata kîa inya.

18 Îndî nkuuga mbu, auma nja augia, aatiga nguo yaake."

19 Mûnene wa Njosebu aathûûra mûno.

20 Mûnene ûyu aaruta watho auga acikaarî bagwate Njosebu bamwingîre nceera, bantû ara agwate ba mûnene baingagîrwa, na aakara ku.

1. Mwekûrû wa Potipa agûcûûgia kûgeria Njosebu, n'ata aarûthire?

2. Agûcûûgia kûmûgeria maita maingî mma n'ata Njosebu aarûthire?

3. Ôrîthûgaania ngerekano ya Njosebu îrîtûrutana ata mantûûni

ma kûrigîria kathwa (HIV) na ÔKIMWI?

Rûtha îtinda kuumania na rûgono rwa

Njosebu ûkîonanagia bûra mûkarîre wa Njosebu

ûûmba gûtûrigîria kûrûtha meeyia.

Kûgwata mantû nkûrûki thooma:

1Timotheo 5 : 2-8

Njuno 5:1-23

kuuma 20:12 – 17

Mathayo 22: 34 – 40

Romba na ûrûthe mantû

Aranîriani bwone bwerutana ata kuumania na

kîthoomo gîkî. Kûrî ûgarûku ûkwenda kwîgua ûrî nabu kuumania na kîthoomo gîkî?

Rombanîrani bûrî amwe.

Kithoomo kîa bina Gatûûra akûgîa na wîrîgîiro Rûgono

Gatûûra akûgîa na wîrîgîiro (pg. 27)

Gatûûra na twana twao baarî na ûtûûro bwa
thîina î mbîi.

Acari baake baûragirwe n'ÛKIMWI na
Gatûûra aatigwa akîmenyeera twana tutu twao.
N'ûmma t'ûntû bûûthû mwana kûmenyeera
bara bangî taka arî ng'ina wao. Kwogu magiita
Mamwe i baagaga biakûrîa bagakara na yûûra.
Îndî amwe noogu Gatûûra n'abatiiragîra
muuru mûno na aamenyagîra kaana gaku
kaniini wata ng'ina wako. (pg. 28)

I kwarî na kaîyî kamwe ga ntûûra geetawa kîthînji.
Magiita na magiita Kîthînji n'aayaga kûbariûngîra.
Aayaga akamatîite kaana kaao ga kaîyî na akeera
Gatûûra bathi kanicaani. Gatûûra n'we akamwîra,
"Gûtiûmbîka îmunthî, ndî na ngûgî inyiingî mûno
itandeka mbumagarûka." (pg. 29)
tûtume nabo ûcoore."

Ntugû îmwê mwaragina wa Gatûûra ûra eetagwa
Karîmi auga, "Wana niû nkaathi. Nwa wîgue nkoona
tûtume nabo ûcoore."

Bakuuma kanicaani baaya mûcîî beera mwaragina mantû ma mûnda wa kanica.

Gatûûra ona akeegua arî ûmwe wa kûrutîra munda wa kanica ngûgî. Atongoria ba kania babagitîra bantû aneene barutîra ngûgî na bira bikauma ku biîgue birî biao barîyage na bira bingî bakeendagia bakoona mbia cia wîtethagia na cio.

Gatûûra na aana babu bao i barutire ngûgî mûno, na n'ûntû bwa ûgû, mûtûûrîre wao wabua nkûrûki ya bûra baatûûraga. Na n'ûntû bwa ûgu karîîthi n'aûmbire gûcooka cukuru kaîrî. (pg.31)

Ntugû îmwe îthe mûkûrû aatûmana kîrî Gatûûra. Ntûmwa yaugaga, kagiita gagûkinya ka ba Gatûûra kuuma kwao bathi cwe batagîcooka kaîrî.

Gatûûra akwîgua ûgû awatwa i kîeba mûno.

Mwekûrû wa kanica ûra aayaga kûraitha gina rîra aarî û mwayie, aaya aayûkia aana babu aathi nabo wake. (pg. 32)

Gatûûra amwe na aruuna bake tatiga Gakea i barutire ngûgî mûno mûndaani ûyu wa kanica.

Karîîthi na karîmi i beerutanire gûtuma na caarani na kanica yabatetheeria kûgûra caarani.

Njerû n'we eerutana ûbundi bwa mbaû wagu kanicaani. Gatûûra anjîria kûthiyanagia na aruuna bake kanicaani. Wario boona i bwega batuîke akîrîsitû beega. (pg.33)

Gatûûra n'akenaga i bûra Kîthînji aayaga kûmûtetheeria kûrîma. Kîthînji aayaga na kaana kao akamîite. Baakarithagia twana nthîgûrû tûkathekanagia bakîrîma. Gatûûra eera kîthînji, "Aciari beetû bagûkua, ndoonaga gûtirî bûngî wana tiû i tûgaakua. Mantû i maarî maûmo, îndî îndî tûrî na wîrîgîiro," (pg. 34)

Biûria bia Kwaranîria

1. N'ata antû ba kanica bageririe kwereka Gatûûra athi kanicani na athooma mantû ma Ngai? *Iboonaniirie ibaarî bata na mûcî ûyu gûkûrûkîra mantû mara baabarûthagîra.*
2. Baantû banenkera aana babu mbeca rî, n'ata antû ba kanica batethiirie aana babu? *(I baabarutanire bûra baûmba kûrûtha bageteethia bongwa.)* Ereeca mîbango îngî îra kanica yeenu îigagua îrî n'yo ya gûteethia bara barî na ûkia mûtûûrîreni wao.
3. Gatûûra na aruuna bake baathiire gûtûûra kû bakuuma kwao? *(Bathiire gûkaraga na wekûrû ûmwe wa kanica ûra aayaga gûteethia gina rîra aarî ûmwayie)*
4. N'ata antû ba kanica baûmba kûrutanwa bakagea wîru bwa gûteethgia aana bara barî na thîîna kinya wegua ti ba mûcî wao?
5. N'ata mathûgaania ma Gatûûra maagarûkire kûringana na bûra aathûgaanagia aciari bake bagûkua? *(Oonaga we na aruuna bake ibagakua bathire cwe îndî îndî barî na wîrîgîro bwa gûtûûra bwega.)*
6. N'ata wakarîkire kaingo Gatûûra agîa na wîrîgîro bûbu? *(Gatûûra na aana baao ibegîirue barî na baantû agûkara, ibatethiirue na mûûnda wa kûrîma, ibaarutanirwe batuîka akîrîstû, Ibaarutanirwe ûbundi bwa kûbatetheeria kwona mbeca cia gwîteethia nacio, Gatûûra natumire ûcoore na Kîthînji)*
7. N'ata kanica yûmba kûrûtha gûtethia ba Gatûûra gûcokerua munda wao?

Mantû ma kwîrutana

Ôria kîûria gîkî kîrî twana:

I mantû marîkû ma bata mara antû ba kanica baûmba kûrûtha na kwenda na kûmenyeera antû ba mûcîi wa bara bayîitue ÔKIMWI?

1. Kûmenyeera bara bayîitue ÔKIMWI.
2. Kûmenyeera ntigwa na twana tûkea.
3. Kûrutana antû bûra baûmba kûrigîria kûgwatwa i kathwa (HIV) na ÔKIMWI

1. Kûmenyeera bara barî na ÔKIMWI

Antû barutanwe kanicaani bûra bakariûngagîra mîcîi îra îrî na antû bayîitue ÔKIMWI. N'ûntû bwa bata mûno kûrutana gîkundi kîa aana baîthî bariûngagîre mîcîi ta înu.

(Kîrî mwarimû : Anjîria na rûgono rûrû: "Ôkûriûngîra mûcîi ûrî na muntû ûmwote mûno n'Ôûkimwi. Mûcîi ûyu ûrî na mwekûrû na twana tuna. Ôria arutwa baandike barî tûkundîini tâniini bûra bagateethia antû ba mûcîi ûyu. Wegua kûrî bu batirauga batetheerie)

Menyeera muntû ûra mwayie na mûcîi wake na njîra ta ino:

- Riûngagîra muntû ûyu mwayie na mûcîi wao îgiita na îgiita.
- Muntû ûra mwayie ÔKIMWI auge bûra gwakarîkire kîrî we, na ûthikîirie rûgono rwake bwega.
- Banenkere irio bia kwongeera mwîrî inya. Irio ta nyama, makûyû, mboco kana nthoroko, ncûgû karanga, makome, makwa, ndigû, mpempe, mûcere, meembe, macunkwa, mananaci, nyaanya, rûûyî rwa matunda na mboga, nyani, matanka na teerere.
- Batetheerie kûthiyaga cibitarî rîonthe rîra beegua bakîayua mîrimo mwanyamwanya.

Kîûria

Kîûria gîkî gîgatetheeria arutwa baûmba kwathûrana njîra ira ciûmba kûgwatithia muntû kathwa (HIV), na ira itaûmba kûmûgwatithia.

Kuumania na biûria bibi uga, yîi kana arî.

Nwa ûgwatwe i kathwa (HIV) kuumania na :

1. Gûkeethia muntû na njara, gûkirithania mwîrî kana gûcunca-na na muntû. (Arî)
2. Gûtûmîra ncindano îmuntîite muntû arî na kathwa (HIV). (Yîi)
3. Kûrîyanîra thaaniini îmwe kana kûnyunyanîra gîkombeni kîmwe (Arî)
4. Kûmaramara na muntû arî na kathwa (HIV) (Yîi)
5. gûtûmîra kîoro kîmwe na kûthaamba na kîraî kîmwe (Arî)
6. kûrûmwa i rwagî rûrûimîite muntû arî na kathwa (HIV) (Arî)
7. gûkaranîra gîtîini kîmwe na mûrutwa arî na kathwa HIV (Arî)

2. Kûmenyeera ntigwa na twana tûkea

Wîgua bûrî ûntû bwa bata mûno antû ba kanica bagatetheeria ntigwa na twana tûkea bûra baûmba gwîteethia barî bongwa.

(Mwarimû, Ûria bûra kanica yatetheerie Gatûûra na aruuna bake kûringana na rûgono. Ûria arutwa bakwîre kinya bo bûra bakûthûgaania. Ongeera bûra bûtiragwetwa).

- Geriani kûbacwîra mûûnda bûbakomborere kana bûbagûrîre barîmage, na nwa bûbatetheerie na into bia

kûrîma nabio ta ibanga kana macembe, na kinya mbeû î mbega ya kwanda.

- Nwa bwîgue bûrî na cukuru cia ûbundi aana bara banene bathooma ûbundi na bageteethia, nwa beerutane biacaara, ûbundi bwa gwaka nyomba na kinya bwa caarani.
- Nwa kwanjîrue tûbiacaara tûniini- antû ta bathatû (3) kana bathanthatû (6) nwa bakoobithue mbeca batakirîa na baita bakanjîria tûbiacaara twao, îndî bakarea mbeca inu nyuma ya kagiita kana.

Tûbiacaara tûtu nwa twîgue tûrî twa: gûtuma nguo, gûtuma itî, kûrîma mûûnda, kûrugûra ûtîrî, kûrîthia mbûri, ngûkû kana ng'ombe.

- Gûtetheeria aana bankea kûrea biici cukuru, kûbagûrîra mabuku ma kûthooma na nguo.
- Gûtetheeria ntigwa amwe na twana tûkea kwandîkithia into biao ta mûûnda (kîthaka) batigatuunywe n'antû wogu.
- Ibûbatîrue bûcwaa ikundi bina bira bîgagua bikîeyana mbeca cia kûrûtha mîrandi ta îno.

3. Rutanaani arutwa bûra baûmba kûrigîria

kûgwatwa i kathwa (HIV)

Rutana bangî bûra werutana kuumania na ithoomo bibi bia mbere bithatû bia îbuku rîrî.

Ūntū bwa kūrūtha:

Îtinda

Rūthaani îtinda îgūrū rîa gîkuundi kuuma kanicani yenu kîthiîte kūrîûngîra muntū wayîitue ŪKIMWI nainya mûno. Mbere mma îthîrwa na gîkundi gîkūrutana bûra gûtaagîrîte, antū bakiugaga imeeyia maku matûmîte ūg-watwa n'ûkimwi. Na kîngî nakîo gîkūrutana bûra kwagîrîte.

Rwimbo:

Ina rwîmbo rûkūrutana mantū mara maagîrîte monthe ma gûteethia muntū arî na ŪKIMWI.

(Tethia...î tethia mûtûûrî) x 2

Ūra agwatirwe i kathwai

Tethiaî tethia mûtûûrî.

- mûtethie na irioî – ūra agwatirwe i kathwai (tethiaî x2) mûtûûrî

- mûpe mataaroî ūra agwa...

• *mûtetherie twana ūra agwa...*

Bûra Bibiria yugîrîte

Kûrikithia ūrutani bwa rûgono rwa Gatûûra kuumania na Bibiria

Thooma Njakubu 1: 27,

27 Ndini îmbagîru na ya mma mbere ya Ngai Baaba n'îno: gûteethagia aana ba nkîa na ntigwa mathîînaani maa, na muntū akeemenyagîra atigaakwe rûko i mantū ma nthîgūrū îno.

Njakubu 2:14-24

14 Inkûbûûria, aruayia na aarayia, kûrî na gîtûmi kîrîkû muntū kuugaga arî na wîtigio atakwonania na mantū mara arûthaga? Wîtigio ta bûbu bwamwonokia?

15 Kwa ngerekano, ga tuuge kûrî na mûruanyûkwe kana mwaranyûkwe ndeni ya Kîrîstû atarî na nguo kana irio bia kûrîa.

16 Kûrî na gîtûmi kîrîkû ûmwîra, "îthi bwega, wîrigîirie mpîo, na ûrîe ûbae," ûtakûmwaa bibu atarî na bio?

17 I ta bu gûkari ûgu. Wîtîgio bwa muntû bunka atakûrûtha mantû meega i wîtîgio bûûkuû.

18 Muntû nwa auge, "Niû i wîtîgio ndî." Ôngî n'we akauga, "Niû i mantû meega ndûthaga." Woû uugaga ûgu rî, tambonia bûra muntû aûmba kwîgua arî na wîtîgio na atakûrûtha mantû meega. Niû ngakwonia wîtîgio bwakwa kuumania na mantû mara ndûthaga.

19 Ingûkûûria, woû ûtîîgîîtie Ngai n'ûmwe? Bûbu n'ûntû bwega. Îndî anga nwiyi kana kinya irundu biithûûku ibiîîgîîtie ûgu na ibiinainaga n'ûguaya?

20 Woû ûtakîite mûno! Nûkwenda nkwonie wîtîgio bwa muntû atakûrûtha mantû meega bûtirî gîtûmi?

21 I mbi yatûmire Ngai oona îburaîmu, kîûyûyû gîetû arî muntû ûmwagîru? Ti bûra aarûthire weegua neetîgagîiria kûruta Isaka mwana wake arî kîgongwana?

22 Aabu ûtikwona wîtîgio bwake na mantû mara aarûthire imakûrutanîria ngûgî amwe? Mantû mara îburaîmu aarûthire i mo maatûmire wîtîgio bwake bûtuîka wîtîgio bûûyûru.

23 Na wabu bûra *Maandîko Maatheru maugîite bwaingîk atî, "îburaîmu neetîgîîtie Ngai. Nwîtîgio bwake Ngai aamûthûkiirie arî muntû ûmwagîru." Gîkî i kîo gîatûmire îburaîmu eetwa mûcoore wa Ngai. 2:23 Kîambîrîria 15:6

24 Kwoogu bûtikwona muntû athûkagua n'ûmwagîru kuumania na mantû meega mara arûthaga, na t'ûntû bwa bûra arî na wîtîgio bunka?

Kûrikithia mantû mama nkûrûki thooma:-

Thooma 1 Akorintho 15: 35-44, 50, 53-55

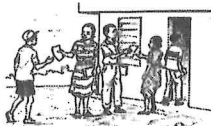
Thooma Kûririkania maathana 10; 17-21

Thooma Ruka 10: 25-37

1. Ndiini itakuuga bûra tûgoongaga Ngai. Kûringana na Njakubu rî, Tûbatîrue twonania ata i Ngai tûgongaga?
2. Thûgaanîria kanica îrî kweni. N'ata antû ba kanica yeenu barûthaga mantûûni megîî gûteethia twana tûkea na ntigwa? I mantû mangî marîkû marûthwa magûteethia babu?3.
3. limbi yo yonanagia n'amma muntû arî na wîtîgio kîrî Ngai?
4. Antû baingî bara barî na ÛKIMWI ibeendaga gûteethua na into ta irio na nguo. Ûkaaya kwîgua itûîtîgagia Ngai, n'ata tûbatîrue tûrûthîra antû ta baba?

Kûroomba na kûrûtha

Aranîriani bwone bwerutana ata kuumania na kîthoomo gîkî. Kûrî bu ûkwenda kûgarûka mûtûûrîreeni waku kuumania na kîthoomo gîkî? Rombanîrani bûrî amwe.

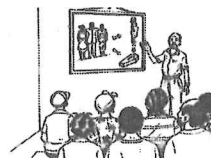
Kithoomo kĩa bitaano Antũ ba ntũũra ya bagatũũra bakwĩrutana mantũ ma ÛKIMWI

Rũgono

Ntũũra ya ba Gatũũra antũ bakwĩrutana mantũ
ma ÛKIMWI (pg. 35)

Ntugũ ãmwe, ta nyuma ya mwanka ãmwe ũgu,
Gatũũra aaria na Kĩthĩnji. Amwĩra, “Antũ ba kanica i
batũteethetie mũno! Batũnenkera mũũnda wa kanica
tũrĩma, batũrutana bũra tũũmba wĩteethia, na
n’acoore beetũ mantũũni maingĩ mũno. “ N’ata tũũm-
ba kũrũtha tũkabacookeria nkaatho n’ũntũ bwa bũra
batũrũthĩrĩte?” (pg. 36)

Nyuma yoogu, nthũti ãmwe antũ ba kanica baarũtha
mũcemanio mũmũnene wa kũrutana maantũ ma
kũrigĩria ÛKIMWI. Arutani na arutwa baumĩite gũntũ
mwanya mwanya. Gatũũra, Karĩĩthi, na Karĩmi i baarĩ
ũrutanini bũbu. Ibaathire barĩ amwe na Njerũ wao.
Kinya Kĩthĩnji n’aayire ũrutanini bũbu. (pg. 37)

Mũtongoria ãmwe wa ũrutani bũbu , n’aayire eera
Gatũũra, “Itũkwenda woũ na aaranyũkwe bũtetheeria
kũrutana bũra ÛKIMWI bũũmba kũrigĩria. N’ũũ
ũũngĩ ũũmba kũmenya ũbatu bwa kũrigĩria ÛKIMWI
nkũrũki ya biũ? Na bwinthe i bwiyi kũthooma bwega.
Wana kinya antũ i baiyi i bũthoomete ũmma bwa
maantũ ma kathwa (HIV) na ma ÛKIMWI.” Bonthe
beetĩgĩria bakeneete. (pg. 38)

Gûtarî gûta thaa, Karîîthi aanjîiria gûtetheeria kûruta-na cemina. Karîîthi ataarî mûrutani wa mathee. Aar-agia ûgu antû bagaûka na ntheko na bakamûthikîiria mûno akîrutana mantû marî inya mara antû baa-batîrue bamamenya îgûrû rîa ÛKIMWI. Nthûti îmwe aatuîka mûrutani wa mantû ma ÛKIMWI ntûûrani yao na antû

baingî ibaathiyaga ceminaani ciake. (pg. 39)

Karîmi aanjîiria kûringa mbica na gûtaûra ithoomo bira bikaarutanwa ceminaani. Aataûrire tûbuku na rwaria rwao. Tûbuku tûtu itwerecaga bûra kathwa (HIV) kaûmba kûrigîrûa na bûra antû barî na ÛKIMWI baûmba kûmenyeerwa. (pg. 40)

Gatûûra na Kîthînji baatethagîiria mantûûni ma kwira baarûa cia gwîta antû ceminaani na bakageria kwona arutani barî na into bionthe bia kûrutana nabio. Ibaageragia kinya kwandîkîra nthaka cia îrika rîinini ciya ceminaani magiita mamwe nthaka ithûgaanagia mûntû mûrûme i kûmaramara. Kîthînji we eerire nthaka barî na Gatûûra baayiîtirie bauga bo batithenganîira kîmwîrî mwanka rîra bakaagûrana na mbere kwîgua beetîganîitie. (pg.41)

Gatûûra na Kîthînji i bagûranire batûika mûkûrû na mwekûrû. I bagîire na kaana. Ntugû îmwe, antû ba mûciî wao bonthe beethîrana baakara rungu rwa mûtî ûra Gatûûra endeete mûno.

Auga, "Noogo ndakaraga aaga tûkîaria na maama. Îndî mbuga bakariûka ta îindî baakena i tiû" (pg. 42)

Biûria bia kwaranîria

1. N'ata Gatûûra na aruuna bakîrûtha kwonania gûcookia nkaatho kwao kîrî kanica n'untû bwa wega bûra babarûthîre?
 - ***Gûciata kanica, wîtigika, kûrutana***
2. Ûrîthûgaania ikî ibwarî untû bwega antû kûûya amwe bakeerutana mantû ma ÛKIMWI
 - ***Kwîrigîria kûgwatwa i bu***
 - ***Kûrutanwa kûmenyeera bara baayie***
3. Ûrîthûgaania ikî n'untû Gatûûra na Kîthînji beciûmîtie mûno wîta nthaka na aarî ceminaani înu?
 - ***N'untû baarî îrika rîao batendaga bagwatwa i kathwa***
4. Waaya kwîgua ûrî n'antû baarutane kûrutana bara bangî rî, n'îrika rîrîkû rîbatîrue kûrutanwa mbere?
 - ***N'îrika rîra rîniini***
5. Arîiriani mantû mara mabatîrue marûthwa mbere, ta ibaaû bakaarutana, iimbi bakaarutana, irî bakaarutana
Arîiriani mantû mara mabatîrûe marûthwa mbere, ta i baû bakarutana, iimbi bakarutana, irî bakaarutana na bakaarutanîra kû?
 - ***Kenda antû bara baingî baûmba kûgwata ntheto ino bwega***
6. Ikî i bwega gûtaûra tûbuku tûtû na rwaria rwetû?
 - ***Kenda antû bara baingî baûmba kûgwata ntheto ino bwega***
7. N'ata Gatûûra na Kîthînji baûmba kûrûtha bakeegua barî na ûmma batigwatwa i kathwa (HIV)
 - ***Wîtigania ta mûkûrû na mwekûrû***
- Ngai aatûmbire atwaiga gûntû kûrî na mawîthîre mwanyamwanya îndî mawîthîre mamwe tika marî meega.

Mantû ma kwîrutana

Ikî n'ûntû bûrî inya kûgarûra ûntû bûbû mûkarîreeni wetû?

(Raiith: 1 nyuma ya ibuku rîrî mawîthîre meetû mara tûbatîîrue twereg-wa)

- Itûbatîîrue tûromba Ngai atûkûûra mawîthîreeni mamu wata bûra tûmûrombaga akûûra antû bauma meeyiani.
Mûkarîre wetû ûûmba kûbuananua na mpong'i cia mûtfi.
Wîtgîgio bwetû na mantû mara tûyûkagia marî ma bata mûno namo maûmba kûbuananua na mîri ya mûtfi. Tûkageria kûgarûka mûkarîreeni wetû na tûtakûgeria kûgarûra bûra twîtgîgîtie na bûra tûyûkagia bûrî bwa bata mûno, nwa ta bûmwe na gûtema mpong'i cia mûtfi ûtagûkûûra mûtfi ûyu. Mîri înu î gaatûma mûtfi ûririma uuma mpong'i cingî.
- Mantû maingî mara marutanagwa îgûrû rîa kathwa (HIV) matime-nyekaga kana maûmbîka nthîgûrûûni îno.

Muntû abatîîrue arutanwa kuumania na bûra aiyî kûthi kîrî bûra ataiyî.

Na wegua tûûgu nwa ta muntû ûgûtiira

yiiga. Tûbatîîrue tûgwatithania mantû mara twîtgîgîtie na mara mageni wata bûra ndagaca îgwatithanagia rûteere

rwa muuro na rûra rûûngî.

- kûthenganîira kîmwîrî kwa muntû mûrûme na mûka i gîntû kîa bata mûno rîra kwagîrîte. T'ûntû bûûthû kûgarûka mantûûni mara twîtgîgîtie, twabûyûkia bûrî gîtûmi na twabûrûtha îgiita rîraaya. Îndî i bwega antû bakinyîrue na njîra ya kûrutanwa atî kûmenyana kîmwîrî antû batagûreene ti bwega.

N'ata tûûmba kûgarûka mûkarîreeni wetû

kaingo twîrigîria kathwa (HIV) ?

- Tûbatîrue tûthûgaania îgûrû rîa wîtîgio bwetû mantûûni ma gûkin-yanîra kîmwîrî bûra gûkari, na irî antû beendete kûmarûtha.
- Îbûrie ikî n'ûntû ûrûthaga ûgu kana wîbûûrie ikî n'ûntû ûkaraga ûgîîtgagia ûntû kaîrî na kaîrî mwanka rîra

ûkagwata kaumo kabu (wîtîgio na bûra ûyûkagia bûrî bwa bata mûno)

- Tayûkia mawîtîgio mama na mantû mara ûyûkagia marî mabata nkûrûki ûmaringithanie na bûra wiyî n'ûmma na ibwega. Nwa twone mantû ta mama:
- Mawîtîgio mamwe maûmba kûrigîria muntû atikagwatwe n'ÛKIMWI na itûbatîrue tûmeekîra inya.
- Mawîtîgio mamwe maûmba gûtûma ÛKIMWI

bwongereka. Mawîtîgio ta mamu mabatîrue marekanwa

namo na kaanya kamo gakayûkua n'ûntû bwegamawîtîgio mamwe marî na mantû meega na mangî

- Gûkinyanîra kîmwîrî kwa mûka na muntû mûrûme kaagiita kara kaagîrite n'ûntû bûrî bata mûtûûrîreeni wetû. T'ûntû bûûthû kûgarûra mantû mara twîtgîîtie na marî mathûûku na twamayûkia marî ma bata mûno na twamarûtha kagiita karaaya. Îndî i bwega antû kûrutanwa na gûcuugia kûgarûkîra mantû meega

Imawîtigio marîkû bûrî namo na bûra bûrûthaga makûrûa na ÒKIMWI?

(Aranîriani bûrî gîkundi kionthe. Tûmîra macookio mama marî aaga ruungu wegua batikûûmba kûthûgaania mantû maingî mao bongwa).

- Mawîthîre mamwe i mayûkagia bûrî gîtûmi mûno mwarî gûkara atamaama na muntû mûrûme mwanka rîra akaagûrwa.

Gûtigana na ûthûngîrî

- Mawîthîre mamwe i mayûkagia bûrî na gîtûmi mûno eekûrû beegue barî eetîgua kîrî arûmwe bao.
- Mawîthîre mangî namo i magûtaana antû arûme kana twîyî. Ûntû bûbû i bûtethagîria kûgaûra mpanga ya arûme kûgwatwa i kathwa (HIV) kana kûgwatithia bara bangî. Nwa mwanka ûntû bûbu bûrûthwe na tûyîû tûthambiîtue na ndawa ya kûûraga tûnyamû tûra tûmba kûreeta njamuci.
- Mawîthîre ma nthaka kûrega kûthûngîra nyomba cia ba ng'ina na aaragina.

I mawítigio maríkû mara bûrî namo mara magûtûma ÔKIMWI bûthi na mbere na kwongereeka?

Aranîriani gîtûkundi. Bûcooke bûreete macookio gîkundiini kîonthe. Tûmîra mantû mama marî aaga ruungu wegua gîkundi gîtîrî na mantû maingi ma kuuga.

- Antû bamwe beetîgîtie muntû mûrûme wengwa i kûmaama na mûka. Bûbu t'ûmma.
- Kûrî bangî beetîgîtie muntû aakua mwekûrû wake nwa mwanka agaîgwe i mûruagina wa mûrûme kaingo amûme-nyeera. Wegua mûrûme wa mûka ûyu aûragirwe n'ÔKIMWI i mpwî mûno mwekûrû wake akeegua arî na kathwa (HIV). Bati-batîrue bagûrana mbere bathimîrwa kathwa (HIV).
- Kûrî bangî beetîgîtie mwekûrû gûtîrî rîo aagîrîtwe i kûregera mûrûme. Menyeerani aka mîciîni yenu
batigakindagwe n'antû. N'ûntû kûgwata mûka na inya kwaûmba gûtûma agurarua bantû na înu i nîjîra îrî raisi ya gûtûma agwatwa i kathwa (HIV) rîra aringithua i njamuci cia kathwa.
- Mîgongo îmwe n'yo îtîgîtie mwarî nwa mwanka agie nda kaingo atuîka mûka wengwa na kaingo oona mûgûri. Gûkû i kwagîra mûka nthoni.
- Na kûrî bangî nabo beetîgîtie kathwa (HIV)
kareetagwa i kîrumi kana n'ûrogi na muntû akaragûrîrwa i mûgao oora. Bûbu t'ûmma.
- Kûrî beetîgîtie muntûmûrûme arî na kathwa (HIV) akamaama na mwarî atamaama na muntû ûngî kairî nwa oore. Na bûbu bûti-agîrîte.
- Kûrî bangî beetîgîtie muntû mûrûme agakara

atamaama na mûka îgiita rîgana ûna, nwa aume nkoma.

Bubu t'ûmma.

Ibaû baagîrîtwe i kûmenya mantû ma ÛKIMWI?

Muntû wonthe n'abatîrue amenya mantû ma kathwa (HIV) na ÛKIMWI. Aana, antû baîthî na kinya akûrû na eekûrû. Ndeeni ya nthîgûrû ya Africa:

- Aana ba mînka 5-14 ibo baûmba kwîgua baingî bao batarî na kathwa (HIV). Rîrî irîo îrika rîra rîûmba kwîgua rîtarî na kathwa (HIV) N'ûntû bûrî bata mûno kûrutana aana baniini bûra baûmba kûrigîria kathwa (HIV) mbere banjîria mantû ma ûmaramari. Kîthoomo gîkî kîbatîrue kîrutanwa kwanjîria purimarî kîraci kîa bithatû (3). Antû baîthî ba kwanjîria mînka 15-19 nwa beegue banjîrîtie mantû ma ûmaramari. Kagiita gaka irîo barî na ûgwati mûno bwa kûgwatwa i kathwa (HIV). Njîra îra muntû aûmba gwîtgîa n'yo atirî na kathwa (HIV) nwanga mûthaka na mwarî batathenganîre kîmwîrî kuuma gûciarwa mwanka rîra bakaagûrana. Wa amwe na ûgu, i bwega kûthimîrwa n'ûntû njîra cia kûgwatwa i kathwa n'inyingî.
- Antû ba kuuma mînka 20-39 ibo baûmba kûgwatwa i kathwa (HIV) na bagakua n'ÛKIMWI. Kûrî na gîtûmi kîinene mûno antû bagima bamenye bûra baûmba kûrigîria gûtaambia kathwa (HIV) na bûra baûmba kûmenyeera bara barî na ÛKIMWI na kwîmenyeera bo bongwa batikagwatwe ibu.
- Antû baagima nwa bamenyeere aana bara aciari bao barîkîtie gûkua n'ÛKIMWI. Nwa mwanka barutane aana babu bûra bakeerigîria batikagwatwe i kathwa (HIV) wa bûra bagûkûra.

Rwîmbo

Gatûûra na aruuna bake bakiina rwîmbo rwa gûcookeria kanica nkaatho n'ûntû bwa kûbeenda na kûbamenyeera.

I tâkuuga i bwega kanica, Ngai abûtharime x2

I mantû manene kanica, Ngai abûtharime x2

Bûtûrûthîrîte kanica, Ngai abûtharime x2

Twatigwa n'aciari kanica, Ngai abûtharime

Baarîgwa i kathwa kanica, Ngai abûtharime

Ngai abûtharime kanica x2

Bûra Bibiria yugaga

Thooma Ecekieri 3: 16-20

16 Nyuuma ya ntugû mûgwanja, kiugo kîa Mwathani kîambûyîira:

17 “Mwana wa muntû, ngûgûtuîkithia mûkaria wa nyomba ya Isiraeri; ûkathikagîiria biugo bîra ngakwîraga, naagwe ûkathi ûkabakaania baantû aakwa.

18 Ndeera muntû ûmûthûûku agaakua, naagwe ûrege kûmûkaania kana kûmwîra atigane na mîtugo îmîthûûku kaingo oonokia mwoyo waake, muntû ûyu agakua n'ûntû bwa mîtugo yaake îmîthûûku; i woû ûkaagaambithua n'ûntû bwa gîkuû gîake.

19 Îndî wakaania muntû ûyu arî na mîtugo îmîthûûku na arege gûtigana na mîtugo înu yake mîthûûku, agaakua n'ûntû bwa meeyia make; îndî woû ûkoonokia mwoyo waku.

20 Kaîrî, muntû ûmwagîru akaaya kûgarûka kuuma wagîruni bwake na akarûtha mantû mathûûku, agaakua. Wegua ûtaamûkaania, agaakua n'ûntû bwa meeyia maake. Mantû meega mara arûthîite matiririkanwa na ûkagaambithua n'ûntû bwa gîkuû gîake.

- Ūkaaya kwîra antû ba mûgongo wenu mantû ma ūgwati bwa kathwa (HIV) na bakîrega kûgarûka mûkarîreeni wao, n'û Ngai akagambithia?
- Ūkaaya kwîgua n'ûkûmenya ūgwati bwa kûrega kwathîkîra Ngai, na ūtikwenda gûkaania antû ba mûgongo wenu mantû mamu, n'ûû Ngai akagaambithia n'ûntû bwa meyia mao?
- Tûrî na ngûgî ya kûmenyithia antû bara bangî maumithio mathûûku ma kûrega kwathîkîra Ngai
- N'ata ūntû bûbû bûkagarûra bûra kanica îrutanaga mantû ma kûrigîria kathwa kana mantûûni ma kwenda bara batwîre barî nako?

Kûrikithia mantû mama nkûrûki:

Thooma Mathayo 25: 34-40

Romba na ûrûthe mantû

Aranîrani bwone bwerutana ata kuumania na kîthoomo gîkî. Kûrî bu ūkwenda kûgarûka mûtûûrîreni waku îndî kuumania na kîthoomo gîkî? Rombanîrani bûrî amwe.

Mantû ma kwongeera (Appendix)

I mantû marîkû ma kiwiithîre kîenu ûbatîîrue ûmenya bwega?

1. Wîtîgio mantûûni ma kwîbaiga gûtarî kûmaama na muntû mûrûme: Antû ibeekumagîria bu kana i mantû marî îgi?
2. Wîtîgio mantûûni ma kûthenganîira kîimwîrî? Gîtûmi kîabu i kîbi?
3. Wîtîgio mantûûni ma wîthî na ûmaramari: I bûrîkû bwîtîgagîrwa ta bûrî ûntû bwa kawainda?
Bûrî bwega? Bûrî bûthûûku?
Aarî ibabatîîrue bageria kwona kana nwa bagîe na twana mbere ya bagûrwa?
4. Ntaano cia aîyî na aarî: Mantû mamu meetîgagua ata? N'icuncî birîkû bitaambagia kathwa (HIV?) Mantû mamu maûmba kûgarûrwa?
Maûmba kûgarûrwa ata?
5. Wîtîgio mantûûni ma antû arûme kûmaama na mûka: Beetîgîtie arûme ibabateerue barûtha bu n'ûntû bwa ûgîma bwa mwîrî, N'aki yao, bûra baugaga îgûrû rîa meeyia ma ûmaramari?
6. Wîtîgio mantûûni ma aka kûmaama na muntû mûrûme: ingûgî yao kûmaama na muntû mûrûme, n'aki yao, nwa barege?
7. Wîtîgio mantûûni ma kwîgua muntû arî nthaata: N'û ûreetaga mantû mamu, bara bagûreene bakaaga kûgîa na twana rî, n'ata babatîîrue barûtha, ika kûmaama na mûka kûrî wa kûgîa na twana akî?
8. Gûkindwa: Ika marî meeyia ma mûka kana mwarî gûkindwa? N'ata gûkarîkaga mûka akeera muntû ûûngî n'akindirwe?
9. Ntigwa: N'ata ntigwa cia arûme na aka imenyagîrwa? Aki yao n'îrîkû? Ibeerîgagîrwa bagûrana kana bagûrwa kaîrî? Bagûra kana bagûrwa nûû?

10. Aana nkea: N'û ûbamenyagîira? Ûkaaya kwîgua gûtirî antû ba mûcîi wao rî, nûû ûbamenyeera? N'aki îrîkû barî n'yo?
11. Kathwa (HIV) kana ÛKIMWI: Antû bathûgaanagia bagwatagwa i mûrimo ûyû ata? Antû ibathûgaanagia nwa boorue mûrimo ûyû? Ata? Antû baota kwaria mantû ma wonje bwao?

051/2026

